

// Вісник ТНЕУ. – 2009. – № 4. – С. 102-108.

7. Айдипов Х.Т. Перспективы легкой промышленности / Х.Т. Айдипов // Текстильная промышленность. – 2009. – № 9. – С. 14-17.

8. Статистичний збірник. Промисловість України [Електронний ресурс] / Держ. ком. статистики України; ред. О.Г. Осауленко. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.

9. Краснодемська З. Що оздоровить легку промисловість? / З. Краснодемська // Легка промисловість. – 2009. – № 1-2. – С.8.

10. Кравченко Л. Аналіз легкої промисловості України за 2001 рік / Л. Кравченко // Легка промисловість. – 2002. – № 1. – С.13.

11. Наумов О.Б. Розвиток текстильної промисловості та її сировинної бази / О.Б. Наумов – Херсон. – 2004. – 395 с.

12. Ярошенко В. Размещение отраслей текстильной промышленности / В. Ярошенко // Проблемы теории и практики управления. – М. – 2004. – № 2. – С. 44-50.

УДК 339.727: 338.124.4

Пробоїв О.А.,
к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки
Івано-Франківський інститут менеджменту ТНЕУ

ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ КРАЇН ЄВРОЗОНИ НА ТЛІ ГЛОБАЛЬНОЇ ФІНАНСОВОЇ РЕЦЕСІЇ

Постановка проблеми. У результаті похвалення сучасних глобалізаційних процесів, зростання ринку євровалют, посилення ролі транснаціональних корпорацій, низки фінансових та нафтових криз, загострення міжнародної кризи заборгованості, починає активно змінюватися саме фінансове середовище. У світі активізується рух міжнародних капіталів, а багато країн, що розвиваються, усувають свої торговельні й фінансові обмеження, надаючи можливість фінансовим структурам, ринкам і інструментам впливати на їх економіку, забезпечуючи при цьому стійке економічне зростання. Ці та інші передумови посилюють взаємозалежність економік країн, що може мати негативні наслідки в період фінансових криз для світової економіки в цілому, тому дана проблематика є особливо актуальною і потребує детального вивчення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В останні роки вітчизняними та зарубіжними науковцями у цьому напрямку проведена ціла низка досліджень. Відомими є напрацювання таких науковців: В. Гейця, Є. Савельєва, О. Сохацької, Ю. Макогона, Ю. Пахомова, В. Корнєєва, З. Луцишин, П. Гайдуцького, І. Дорошенка, О. Гавреги, В. Писаренка, А. Сушкова, В. Підгірної та ін. Слід зазначити, що більшість проведених досліджень розглядають причини, наслідки і можливі шляхи подолання негативного впливу фінансових криз на економіку окремих країн. У сучасних наукових працях недостатньо уваги приділяється вивченню впливу глобальної фінансової кризи й рецесії на світову економіку в цілому й економіку країн Єврозони, що зумовило вибір мети даного дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є висвітлення впливу фінансової рецесії на темпи економічного росту країн світу для виявлення перспектив розвитку економік Єврозони на тлі глобальної фінансової нестабільності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Глобальна фінансова криза 2008-2009 років й затяжний період рецесії зумовили економічний спад у світі та ускладнення міжнародних торговельних відносин, що, у свою чергу, викликало у країн-боржників важкі проблеми з обслуговуванням боргів. Завдяки інтенсивній інтеграції обсяг торгівлі та переміщення капіталу в цих країнах зростав швидше, ніж виробництво. На тлі зазначених проблем відбувалися значні коливання валютних курсів і змінювались процентні ставки по кредитах на міжнародному ринку, що й спричинило загострення кризи заборгованості.

Нові економічні умови зумовили проблеми в економіках розвинених країн Єврозони. Жорсткі структурні рамки, контроль за цінами на енергоносії, невідповідність обмінних курсів та перепони на шляху торгівлі у цих державах заважають адаптації до нових умов та уповільнюють вихід з економічного спаду. З метою подолання наслідків фінансової кризи уряди багатьох держав у сфері макроекономічного управління основний акцент роблять на податковій та нормативній політиці. Зокрема, у переважній частині країн Єврозони відбулися суттєві структурні реформи, що включали приватизацію приватних підприємств та лібералізацію ринку продуктів, робочої сили і фінансів [4, с. 6].

Фінансова глобалізація на певному етапі свого розвитку призвела до підвищеної нестабільності національних ринків країн ЄС внаслідок тісної інтеграції цих держав до світової економіки [12, с. 805]. Наслідки світової фінансової кризи знайшли своє відображення у рівні економічного зростання промислово розвинутих країн і країн, що розвиваються (рис.1, 2).

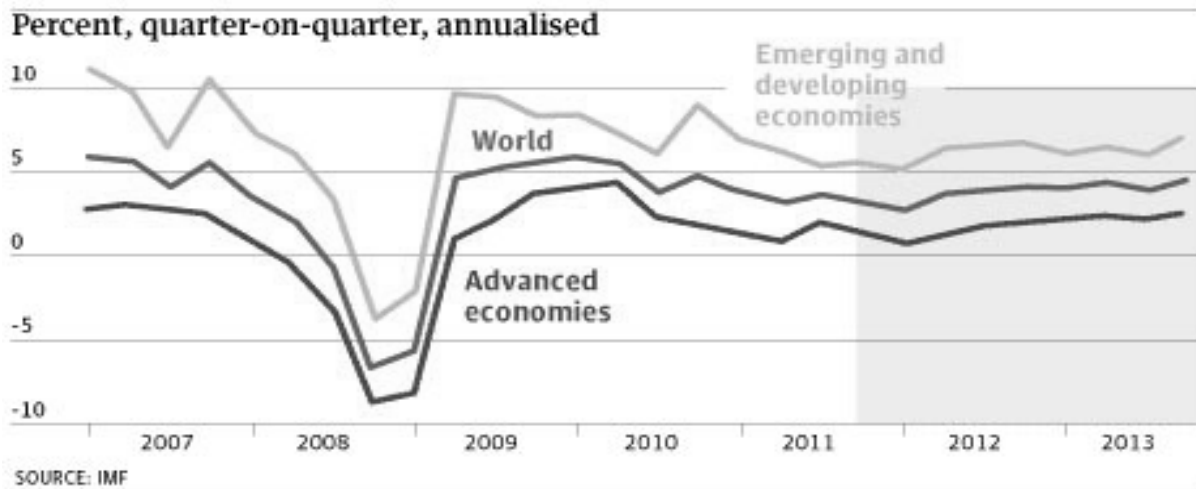
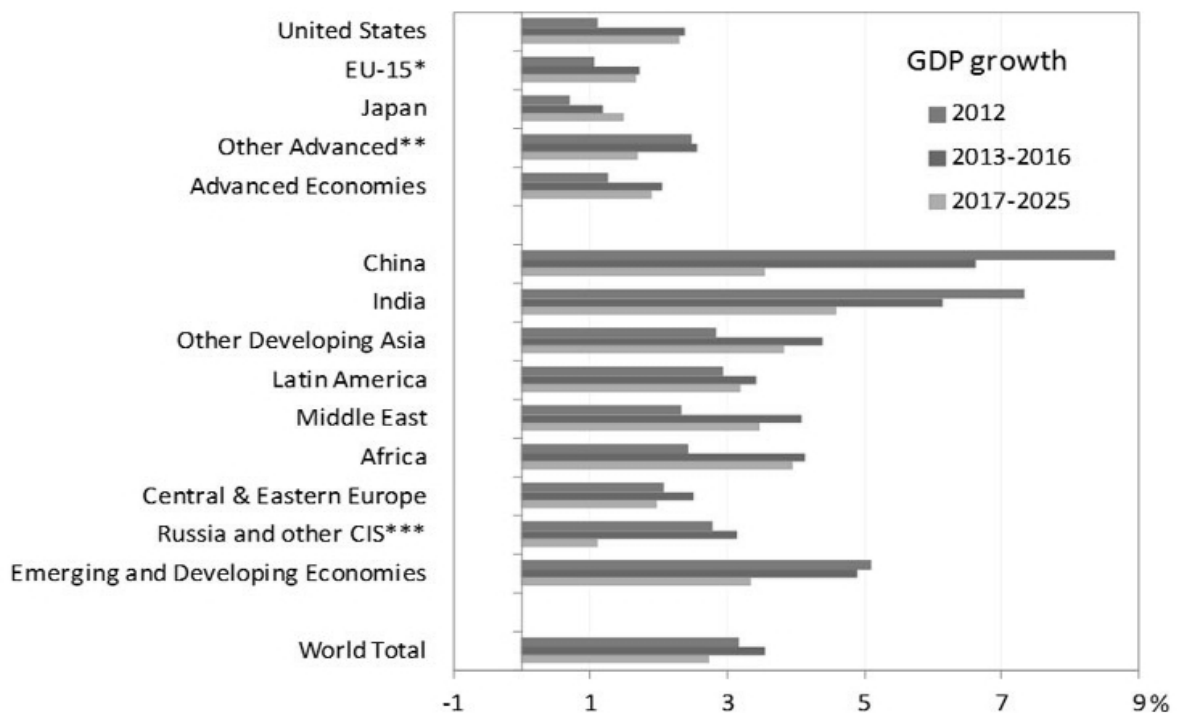

Рис.1. Вплив фінансової кризи на економічне зростання країн світу

Джерело: [8]

*EU-15 refers to states that joined the European Union before 2004.

**Other advanced economies include Canada, Switzerland, Norway, Israel, Iceland, Cyprus, Korea, Australia, Taiwan Province of China, Hong Kong, Singapore, New Zealand and Malta.

***CIS is Commonwealth of Independent States which includes all former republics of the Soviet Union, excluding the Baltic states.

Source: The Conference Board Global Economic Outlook, November 2011.

Рис. 2. Глобальні перспективи приросту ВВП в розрізі розвинутих економік, економік нових індустріальних країн й країн, що розвиваються

Джерело: [10]

Промислово розвинені країни Єврозони зазнали економічного спаду й кілька років поспіль безуспішно вживають безліч заходів, спрямованих на відновлення попереднього рівня економічного росту, однак через відсутність чітко продуманої й системно розробленої економічної політики натомість ускладнюють процес виходу із фінансової рецесії.

Водночас, Китай, Індія й інші нові індустріальні країни Азії, Африки і Латинської Америки впродовж 2010-2012 років демонструють неабияку вправність й позитивну динаміку економічного росту, випереджаючи усі інші держави світу (рис.3).

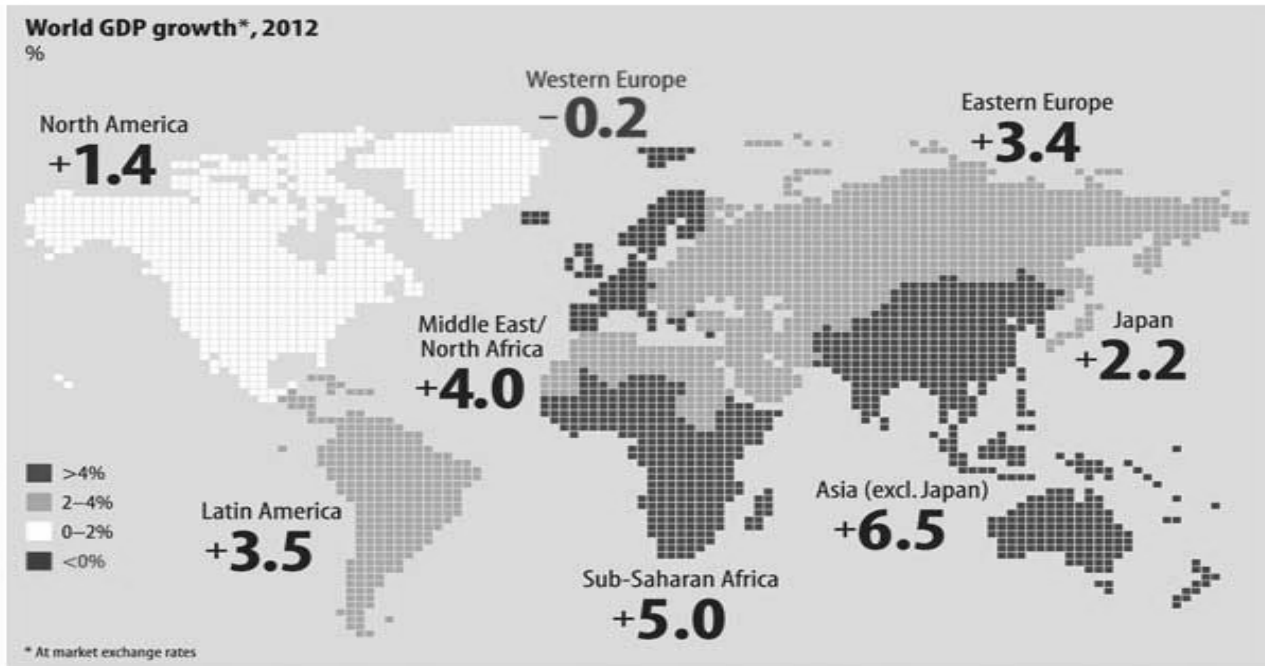

Рис.3. Рейтинг країн світу за рівнем економічного росту у 2012 році

Джерело: [13]

Така фінансова нестабільність, в першу чергу, пов'язана з фінансовою глобалізацією, яка супроводжується підвищеною мобільністю капіталів, режимом плаваючих обмінних курсів та фінансовою лібералізацією, що стало наслідком втілюваної більшістю країн світу політики у сферах макроекономіки та фінансового регулювання [1], [2]. Глибока інтеграція і суттєва взаємозалежність економік країн Єврозони посилили негативний вплив світової фінансової кризи на зростання рівня ВВП цих держав за рахунок росту зовнішніх запозичань і дефіциту бюджетів в проблемних економіках (PIIGS) (рис. 4).

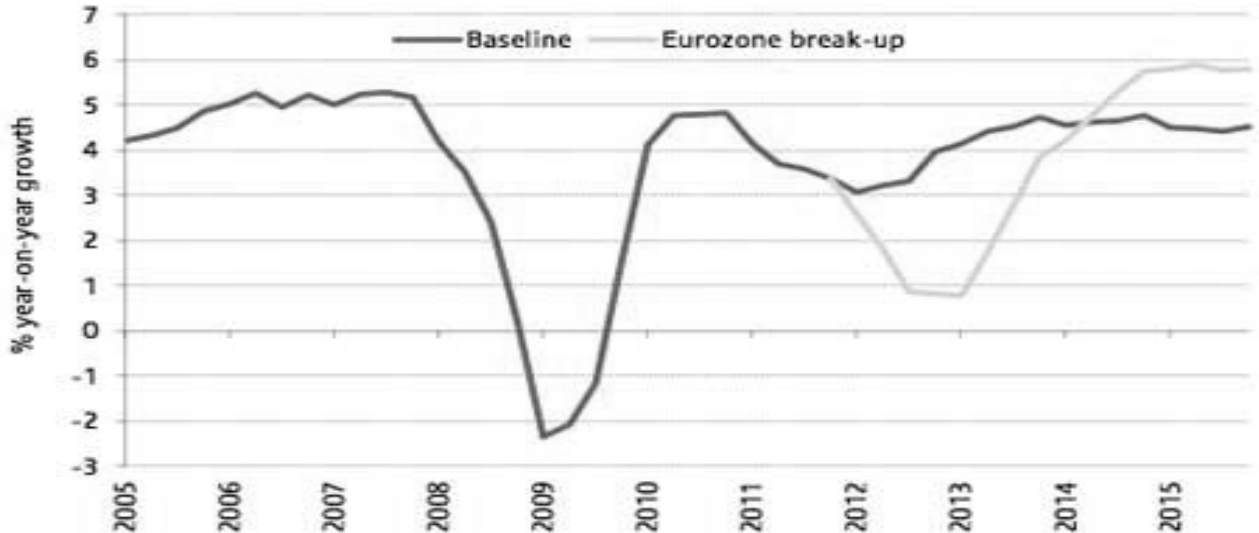

Рис. 4. Вплив світової кризи і фінансової рецесії на падіння рівня ВВП країн Єврозони

Джерело: [11]

Про важливість вирішення проблем світових криз й подолання фінансової рецесії говорить і те, що останні засідання МВФ присвячені саме цим питанням, тому пошук шляхів запобігання виникненню

криз, прийняття необхідних заходів для пом'якшення та ліквідації їх наслідків, належать до числа головних завдань при інтеграції будь-якої країни у світовий фінансовий простір.

Результатом вирішення цих завдань має бути завчасне виявлення та ліквідація передумов фінансової нестабільності, обмеження національного ринку від негативного впливу міжнародних кризових процесів [9, с. 542].

Тому необхідно розглянути методи та інструменти державної політики, спрямованої на подолання негативних явищ, які виникають внаслідок впливу кризи і фінансової рецесії на національні економіки в період поглиблення інтеграційних й глобалізаційних тенденцій у світовому господарстві. В першу чергу, до таких методів можна віднести методи контролю за міжнародними потоками капіталів [3]. Ці методи розвивались одночасно із загальною лібералізацією міжнародного ринку, появою нових фінансових інструментів та технологічним прогресом [6], [7].

Однією з найбільш проблем, перед необхідністю розв'язання якої стоїть сьогодні багато держав, є проблема залучення коштів для подальшого успішного розвитку. Значне скорочення обсягів виробництва, інфляція, скорочення рівня споживання, безробіття, структурна перебудова виробництва – все це потребує значних грошових ресурсів. З одного боку, дефіцит державного бюджету як наслідок економічної кризи призводить до браку державних коштів, з іншого – зниження рівня доходів основної маси населення не дає змоги достатньо мірою залучити кошти громадян.

Отже, розбалансованість фінансової системи держав, платіжна криза, що була спричинена переходом до світових цін на енергоносії, відсутність необхідних внутрішніх нагромаджень об'єктивно зумовили потребу в залученні зовнішніх коштів для відновлення господарської рівноваги, забезпечення сталого економічного зростання [5].

Надходження капіталу з-за кордону може проходити у двох основних формах: у вигляді кредитів або інвестицій у виробництво, його окремі галузі чи підприємства. Інвестиції є більш привабливою й ефективною формою залучення іноземного капіталу, оскільки дають можливість вирішувати стратегічні завдання економічного розвитку на основі запровадження досягнень науково-технічного прогресу та передового досвіду в управлінні. Надходження іноземного капіталу в матеріальне виробництво більш вигідне, ніж отримання та використання кредитів для закупівлі необхідних товарів, що витрачаються, як правило, не за цільовим призначенням і тільки збільшують державний борг.

Проте, слід мати на увазі, що економічні інтереси іноземних інвесторів і приймаючої сторони не завжди збігаються. Проблемні економіки зацікавлені у відновленні свого виробничого потенціалу, структурній перебудові виробництва та споживчого ринку, насиченні його недорогими високоякісними товарами, залученні у виробництво передової техніки, технології та культури управління. Іноземні інвестори зацікавлені, передусім, в отриманні прибутків за рахунок природних ресурсів, кваліфікованої та дешевої робочої сили, досягнень вітчизняної науки та техніки, відсутності конкуренції на внутрішньому ринку. Тому перед багатьма економіками стоїть досить складне завдання: створити сприятливі умови для залучення іноземного капіталу та використати його в національних інтересах.

Висновки з даного дослідження. Світовий фінансовий сектор нині вийшов за рамки доступного контролю і перебуває у стані хаотично-плаваючої структуризації та оновлення, потребуючи перегляду існуючої системи контролю із заміною її на координуючу архітектуру. У цій архітектурі інституції мають напрацьовувати і здійснювати на міжнародному рівні спільну стратегію з урегулювання та координації світових ринків для уникнення кризових процесів.

Література

1. Добродомова С.В. Финансовая глобализация как определенная степень интеграции и ее последствия / С.В.Добродомова // Вестник Нижнегородского государственного университета. – 2005. – № 1 (7). – С.620-624.
2. Итрилигейтор М.Д. Глобализация как источник международных конфликтов и обострения конкуренции/ М.Д. Итрилигейтор // Проблемы теории и практики управления. – 2000. – № 6. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ptpu.ru/issues/6_98/6_6_98.htm.
3. Корнеев В. Криза на фінансових ринках: перші підсумки та прогнози / В.Корнеев // Фінансовий ринок України. – 2009. – № 2 (64). – С. 5-8.
4. Кузнецов О. Вільгельм Ханкель: від Бреттон-Вудсу - до Маастрихту / О.Кузнецов // Вісник НБУ. – 2001. – № 8. – С. 6-9.
5. Лукашевич В. М. Глобалистика / В.М.Лукашевич. – Львів: Новий світ-2000, 2004. – 227 с.
6. Луцишин З.О. Сучасні тенденції світового фінансового ринку / З.О. Луцишин, О.О. Луцишин // Фінансовий ринок України. – 2008. – № 9. – С.3-9.
7. Луцишин З.О. Тенденції світового фінансового ринку, економічна криза та інтеграційний курс України / З.О.Луцишин, О.О.Луцишин // Фінансовий ринок України. – 2008. – № 11 (61). – С. 6-11.
8. Офіційний сайт МВФ. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/survey/so/2012/res100812a.htm>.

9. Рогач О.І. Міжнародні фінанси / О.І. Рогач, А.С. Філіпенко, Т.С. Шемет. – Київ: Либідь, 2003. – 784 с.
10. Estimated Gross Domestic Product for 2012. – [Electronic Resource]. – Access Mode: <http://www.legalandgeneral.com/investments/products-and-funds/index-tracker/global-emerging-markets/>.
11. Eurozone crisis live: UK would suffer 'deep recession' if eurozone fragments. – [Electronic Resource]. – Access Mode: <http://www.guardian.co.uk/business/2012/feb/01/eurozone-crisis-greece-talks-manufacturing>.
12. Underhill G. State, Market and Global Political Economy / G. Underhill // International Affairs. — 2000. — V. 76 (4). — P. 805-824.
13. World GDP Growers 2012. The Economist. – [Electronic Resource]. – Access Mode: http://www.lib.uwo.ca/news/business/2011/12/06/theworldinfigurestop_growersworld_gdp_growers2012.html.

УДК 330. 1

Заклекта О.І.,
к.е.н., доцент кафедри економічної теорії
Шиманська О.П.,
к.е.н., доцент кафедри економічної теорії
Тернопільський національний економічний університет

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДОЛОГІЧНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ СУЧАСНОЇ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ ТА ЇЇ ПЕРСПЕКТИВИ

Постановка проблеми. Моделі трансформації, що ґрунтувалися на неокласичній економічній теорії та стали теоретичною основою постсоціалістичного реформування української економіки в сучасних умовах уже не спрацьовують. Ідейне банкрутство неокласичного підходу та його методологічних принципів продемонструвала також і глобальна економічна криза. Поряд із традиційними чинниками виробництва (землею, працею та капіталом), важливими стають інституціональні, які визначають динаміку економічного зростання. Інституціональні зміни, що суттєво впливають на сучасний економічний розвиток, вимагають їх врахування в економічній теорії і, відповідно, використання інституціонального аналізу. В цих умовах на передній план економічної науки висувається інституціоналізм як визначальний науковий напрямок, що в найбільшій мірі впливає на економічну теорію, практику та політику. Оскільки всередині самого інституціонального напряму в економічній науці немає єдності, а існують значні розбіжності, то дослідження методологічного інструментарію даного напряму не викликає сумнівів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Останнім часом опубліковано праці найяскравіших представників сучасного напряму світової наукової думки: Т. Еггертсона, Д. Норта, Р. Коуза, О. Уільямсона та інших. З'явилися також вітчизняні теоретичні дослідження проблем трансформаційних процесів національної економіки з інституціональних позицій, які знайшли відображення у працях А.А. Чухна, П.М. Леоненка, О.О. Прутської, І.О. Бочана, Т.В. Гайдая та інших. Однак, відсутність єдиної інституціональної економічної теорії в сучасних умовах та її дискусійність вимагає подальших наукових досліджень, оскільки низка проблем теорії та методології даного напряму знаходяться на етапі вирішення.

Постановка завдання. Метою дослідження є виявлення особливостей методологічного інструментарію сучасної інституціональної теорії та її еволюційна перспектива.

Виклад основного матеріалу дослідження. Провідним поняттям інституціональної теорії є «інституція» («інститут»). В науковій літературі не існує однозначного визначення цієї категорії. Певною мірою це є свідченням складності і багатомірності явищ, що вона відбиває. Прихильники «вузького» її трактування розглядають соціальні інститути як систему формальних норм («від конституцій, статутного і загального права, а також підзаконних актів до індивідуальних контрактів») [1, с. 64] та функціональних органів суспільства (держава, органи самоврядування тощо), які контролюють виконання встановлених норм. В більш широкому сенсі до складу інститутів поряд із зазначеними включають неформальні, або неофіційні правила, «які беруть свій початок у культурі» [1, с. 62] – традиції, звичаї, інші неписані кодекси. Таким чином, інститути – це суспільно визнана сукупність формальних і неформальних обмежень, що структурують взаємодію людей шляхом формування їх мотивації і окреслення меж вибору, та установ, що контролюють і забезпечують додержання встановлених правил у суспільстві.